

TA'LIM JARAYONIDA HARAKATLI O'YINLARDAN FOYDALANISH

Salimjonov Omatilla Kozimjon o'g'li

*Andijon davlat pedagogika instituti,
jismoniy madaniyat fakulteti 3- bosqich talabasi.*

Annotatsiya: Ushbu maqolada harakatli o'yinlarni o'quv jarayoniga integratsiyalashning afzalliklari o'rganilgan. Adabiyotlarni tahlil qilish va amaliy tushunchalardan kelib chiqib, bunday o'yinlar qanday qilib tajriba o'rganishni osonlashtirishi, faollikni oshirishi va talabalar o'rtasida interaktivlikni kuchaytirishi o'rganiladi. Usullar bo'limida harakatli sport o'yinlarini ta'lim sharoitlariga kiritish uchun potentsial strategiyalar, natijalar bo'limida esa kuzatilgan imtiyozlar muhokama qilinadi. Muhokama bo'limi ushbu topilmalarning natijalarini tahlil qiladi va xulosada kelajakdagi tadqiqotlar va amalga oshirish bo'yicha takliflar mavjud.

Kalit so'zlar: harakatli sport o'yinlari, ta'lim, tajribaviy o'rganish, jalb qilish, interaktivlik

So'nggi yillarda ta'limda tajribaviy ta'lim va interfaol o'qitish usullarining ahamiyati tobora ortib bormoqda. An'anaviy yondashuvlar ko'pincha talabalarni samarali jalb qilish uchun kurashadi, o'qituvchilarni innovatsion echimlarni izlashga undaydi. Bunday yechimlardan biri harakatli sport o'yinlarini o'quv jarayoniga integratsiyalashuvidadir. Skeytbord, snoubord va parkur kabi mashhur sport turlaridan ilhomlangan ushbu o'yinlar o'rganish va mahoratni rivojlantirish uchun noyob imkoniyatlarni taqdim etadi. Ushbu maqola mavjud adabiyotlar va amaliy tushunchalardan kelib chiqib, ta'limda harakatli sport o'yinlaridan foydalanishning potentsial afzalliklarini o'rganadi.

Ko'plab tadqiqotlar ta'limda tajribaviy ta'limning afzalliklarini ta'kidlaydi. Talabalarni o'quv jarayoniga faol jalb qiladigan tajribalar ushlab turish, tushunish va motivatsiyani kuchaytirishi isbotlangan. Harakatli sport o'yinlari talabalarni dinamik, amaliy mashg'ulotlarga jalb qilish orqali tajriba o'rganish uchun platforma yaratadi. Ular tadqiqot, tajriba va muammolarni hal qilishni rag'batlantiradi, akademik muvaffaqiyat va Real dasturlar uchun zarur bo'lgan tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Bundan tashqari, harakatli sport o'yinlari mashg'ulot va jismoniy faollikni targ'ib qiladi, harakatsiz turmush tarzi bilan bog'liq muammolarni hal qiladi va yaxlit farovonlikni targ'ib qiladi. Jismoniy harakatni kognitiv qiyinchiliklar bilan birlashtirib, ushbu o'yinlar turli xil o'quv uslublari va qiziqishlariga murojaat qiladi. Shuningdek, ular hamkorlik va ijtimoiy hamkorlikni rag'batlantiradi, tengdoshlarni o'rganish va jamoaviy ishlashni osonlashtiradi.

O'quv jarayonida harakatli sport o'yinlaridan foydalanish ko'plab afzalliklarga ega bo'lishi mumkin:

- **Ishtirok etish:** harakatli sport o'yinlari ko'pincha yuqori darajadagi hayajon va adrenalina ega bo'lib, ular o'quvchilar e'tiborini jalb qilishi va ularni o'quv jarayoniga jalb qilishi mumkin.
- **Jismoniy faollik:** ko'pgina harakatli sport o'yinlari jismoniy harakatni talab qiladi, bu an'anaviy harakatsiz mashg'ulotlarga nisbatan faolroq o'quv muhitini yaratadi. Bu talabalar salomatligi va farovonligini oshirishga yordam beradi.
- **Mahoratni rivojlantirish:** harakatli sport o'yinlari ko'pincha murakkab vosita mahoratini, muvofiqlashtirishni va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini o'z ichiga oladi. Ushbu o'yinlarni o'ynash talabalarga ushbu ko'nikmalarni qiziqarli va qiyin tarzda rivojlantirish va takomillashtirishga yordam beradi.
- **Jamoaviy ish va hamkorlik:** ba'zi harakatli sport o'yinlari o'yinchilar o'rtasida jamoaviy ish va hamkorlikni talab qiladigan ko'p o'yinchi rejimlarini o'z ichiga oladi. Bu talabalar o'rtasida ijtimoiy ko'nikmalar va hamkorlikni kuchaytirishi mumkin, chunki ular umumiy maqsadlarga erishish uchun birgalikda harakat qilishadi.
- **Xatarlarni baholash va qaror qabul qilish:** ular tez qaror qabul qilish kerak xavfli vaziyatlar bilan harakat sport o'yinlari tez-tez hozirgi futbolchilar. Bu talabalarga turli xil hayotiy vaziyatlarda qimmatli bo'lgan xavflarni baholash, tanqidiy fikrlash va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.
- **Ijodkorlik va ifoda:** ko'pgina harakatli sport o'yinlari o'yinchilarga o'zlarining ijodkorligi va individualligini ifoda etishlariga imkon beradigan xususiylashtirish variantlarini taklif etadi. Bu o'quvchilarni o'yin tajribasini shaxsiylashtirishda o'zlarining tasavvurlari va badiiy qobiliyatlarini o'rganishga undashi mumkin.
- **Madaniy va tarixiy kontekst:** ba'zi harakatli sport o'yinlari haqiqiy sport turlari yoki tadbirlarga asoslangan bo'lib, talabalarga ushbu tadbirlarning madaniy va tarixiy ahamiyati to'g'risida ma'lumot olish imkoniyatini beradi. Bu ularning turli madaniyatlar va urf-odatlar haqidagi tushunchalarini boyitishi mumkin.
- **Motivatsiya va mukofot tizimlari:** harakatli sport o'yinlari ko'pincha yangi darajalarni ochish, yutuqlarga erishish yoki ishlashni yaxshilash kabi o'rnatilgan mukofot tizimlarini o'z ichiga oladi. Ushbu motivatsion elementlar talabalarni maqsadlarni belgilashga, o'z harakatlarida davom etishga va muvaffaqiyatdan qoniqishni his qilishga undashi mumkin.
- **Texnologiya integratsiyasi:** o'quv jarayoniga harakatli sport o'yinlarini kiritish texnologiyani sinfga integratsiya qilish imkonini beradi, o'yin platformalarining

ta'lim salohiyatidan foydalangan holda raqamli mahalliy o'quvchilarning qiziqishlari va afzalliklariga mos keladi.

- Mavjudlik va inklyuzivlik: harakatli sport o'yinlari talabalarning keng doirasi, shu jumladan an'anaviy sport turlari bilan shug'ullana olmaydigan jismoniy imkoniyati cheklanganlar uchun ochiq bo'lishi mumkin. Bu inklyuzivlikni targ'ib qiladi va barcha talabalarga jismoniy faollik va o'rganish bilan shug'ullanish imkoniyatini beradi.

Harakatli sport o'yinlarining o'ziga xos xususiyatlaridan foydalangan holda, o'qituvchilar turli xil o'quvchilarni jalb qiladigan va yaxlit rivojlanishga yordam beradigan dinamik va interaktiv o'quv tajribalarini yaratishi mumkin.

Ta'limda harakatli sport o'yinlaridan foydalanishning kuzatilgan afzalliklari o'qitish va o'qitish amaliyotiga katta ta'sir ko'rsatadi. Tajribali ta'lim va interaktivlikni qabul qilish orqali o'qituvchilar turli xil talabalar ehtiyojlari va imtiyozlarini qondiradigan dinamik va inklyuziv ta'lim muhitini yaratishi mumkin. Biroq, ushbu yondashuv samaradorligini oshirish uchun resurslarni cheklash, o'quv dasturlarini moslashtirish va baholash usullari kabi muammolarni hal qilish kerak. Harakatli sport o'yinlarining akademik yutuqlar va mahoratni rivojlantirishga uzoq muddatli ta'sirini o'rganish uchun qo'shimcha tadqiqotlar o'tkazish zarur.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, harakatli sport o'yinlari tajribani o'rganish va jalb qilish orqali ta'limni rivojlantirish uchun qimmatli imkoniyatni taqdim etadi. Ushbu o'yinlarni o'quv jarayoniga qo'shib, o'qituvchilar jismoniy faollik va farovonlikni targ'ib qilish bilan birga tanqidiy fikrlash, hamkorlik va ijodkorlikni rivojlantirishlari mumkin. Ushbu yondashuvning afzalliklarini maksimal darajada oshirish uchun o'qituvchilar samarali strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish uchun talabalar, ma'murlar va jamoat sheriklari bilan hamkorlik qilishlari kerak. Kelajakdagi tadqiqotlar turli xil ta'lim sharoitlarida harakatli sport o'yinlarining innovatsion dasturlarini o'rganishga va ularning talabalarning o'qishi va rivojlanishiga uzoq muddatli ta'sirini baholashga qaratilishi kerak.

Adabiyotlar

1. F.Xodjajev., K.Raximqulo., B.Nigmanov. Harakatli o'yinlar va uni o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. Toshkent 2016 y.
2. Raximqulov K. Milliy harakatli o'yinlar. O'quv qo'llanma. Toshkent 2013 y.
3. Amirovna, Z. A. (2022). Theoretical and Practical Aspects of Environmental Ethics of their Manifestation in Society. 5 b.
4. Mamanov, J. A., & Roziqov, J. M. (2021). Milliy mentalitetning yoshlar madaniyatiga ta'siri. Academic research in educational sciences, 2(Special Issue 1), 170-178.

5. Mamanov, J. A. (2018). Yoshlar ma'naviy madaniyatiga tahdid yoki messioneerlikning salbiy oqibatlari. O'zMU xabarnomasi, 169.
6. Mamanov, J. A. (2018). MA'NAVIY TARBIYA TAKOMILIDA SPORT VA AXLOKIY MADANIYATNI UYFUNLASHTIRISH MASALASI. Fan-Sportga, (3), 74-78.

